

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (seitsmes koda)

19. detsember 2019*

Eelotsusetaotlus – Ühenduse sordikaitse – Määrus (EÜ) nr 2100/94 – Artikli 13 lõiked 2 ja 3 –
Kaitse toime – Astmelise kaitse süsteem – Sordi koostisosade viljelemine ja nende viljade
koristamine – Sordi koostisosadega seotud toimingute ja koristatud materjaliga seotud toimingute
eristamine – Mõiste „sordi koostisosade ilma loata kasutamine“ – Artikkel 95 – Ajutine kaitse

Kohtuasjas C-176/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) 6. märtsi 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 7. märtsil 2018, menetluses

Club de Variedades Vegetales Protegidas

versus

Adolfo Juan Martínez Sanchís,

EUROOPA KOHUS (seitsmes koda),

koosseisus: koja president P. G. Xuereb, kohtunikud T. von Danwitz (ettekandja) ja A. Kumin,

kohtujurist: H. Saugmandsgaard Øe,

kohtusekretär: ametnik L. Carrasco Marco,

arvestades kirjalikku menetlust ja 16. mai 2019. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Club de Variedades Vegetales Protegidas, esindajad: *abogado* P. Tent Alonso ning *abogadas* V. Gigante Pérez, G. Navarro Pérez ja I. Pérez-Cabrero Ferrández,
- Adolfo Juan Martínez Sanchís, esindajad: *abogada* C. Kraus Frutos ja *procuradora* M. L. Maestre Gómez,
- Kreeka valitsus, esindajad: G. Kanellopoulos, E. Leftheriotou ja A. Vasilopoulou,
- Euroopa Komisjon, esindajad: B. Eggers, I. Galindo Martín, G. Koleva, F. Castilla Contreras ja F. Castillo de la Torre,

olles 18. septembri 2019. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: hispaania.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb nõukogu 27. juuli 1994. aasta määruse (EÜ) nr 2100/94 ühenduse sordikaitse kohta (EÜT 1994, L 227, lk 1; ELT eriväljaanne 03/16, lk 390) artikli 13 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud kohtuvaidluses, mille üks pool on Club de Variedades Vegetales Protegidas (edaspidi „CVVP“), kes esindab ühenduse sordikaitse alla võetud mandariinisordi „Nadorcott“ omaniku huve, ja teine pool on Adolfo Juan Martínez Sanchís, ning mille ese on selle sordi istikute kasutamine Adolfo Juan Martínez Sanchíse poolt.

Õiguslik raamistik

UPOV konventsioon

- 3 Nõukogu kiitis 30. mai 2005. aasta otsusega (ELT 2005, L 192, lk 63) Euroopa Ühenduse nimel heaks 2. detsembri 1961. aasta rahvusvahelise uute taimesortide kaitse konventsiooni 19. märtsi 1991 muudetud redaktsioonis (edaspidi „UPOV konventsioon“).
- 4 Konventsiooni artiklis 14 on sätestatud:

„1. [Paljundusmaterjaliga seotud toimingud] a) Vastavalt artiklitele 15 ja 16 on aretaja luba vaja järgmisteks kaitsealuse sordi paljundusmaterjaliga tehtavateks toiminguteks:

- i) tootmine või paljundamine;
 - ii) müügiks ettevalmistamine;
 - iii) müügiks pakkumine;
 - iv) müük või muu turustamine;
 - v) eksportimine;
 - vi) importimine;
 - vii) ladustamine punktides i kuni vi nimetatud eesmärkidel.
- b) Aretaja võib loa andmisel seada tingimusi ja piiranguid.

2. [Saagiga tehtavad toimingud] Vastavalt artiklitele 15 ja 16 on aretaja luba vaja lõike 1 punkti a alapunktides i kuni vii nimetatud toiminguteks, mida tehakse saagiga. Saagina käsitatakse ka taimi ja taimeosi, mis on omandatud kaitsealuse sordi seemet või muud selle sordi paljundusmaterjali loata kasutades. Luba pole vaja juhul, kui aretajal on olnud võimalus sellise saagi suhtes oma õigusi kasutada.

[...]“.

Määrus nr 2100/94

- 5 Määruse nr 2100/94 neljateistkümnendas, seitsmeteistkümnendas, kaheksateistkümnendas, kahekümnendas ja kahekümne üheksandas põhjenduses on märgitud:

„ühenduse sordikaitset peaks olema ühtne mõju kogu ühenduses, seetõttu tuleb täpselt piiritleda omaniku nõusolekut eeldavad äritehingud; enamiku riiklike süsteemidega võrreldes tuleks kaitse rakendusala laiendada sordi teatavale materjalile, et võtta arvesse kaubavahetust väljaspool ühendust asuvate riikidega, kus puudub sordikaitse; õiguste lõppemise põhimõtte sisseviimine peab tagama, et kaitse on proportsionaalne;

[...]

ühenduse sordikaitsega seotud õiguste kasutamine eeldab piirangute kehtestamist avalikes huvides vastuvõetud sätetega;

see hõlmab põllumajandusliku tootmise kaitsmist; seepärast peab põllumajandustootjatel olema luba, et teatavatel tingimustel kasutada koristatud toodet paljundamiseks;

[...]

avalikes huvides tuleks teatavatel tingimustel samuti ette näha sundlitsentside väljaandmine, mis võib hõlmata vajadust tarnida turule kindlaksmääratud tunnustega materjali või vajadust jätkata üha paremate sortide aretamise soodustamist;

[...]

käesolevas määruses võetakse arvesse selliseid olemasolevaid rahvusvahelisi konventsioone nagu [UPOV konventsioon] [...]“.

- 6 Sama määruse artikli 5 „Ühenduse sordikaitse objekt“ lõikes 3 on sätestatud:

„Taimerühm koosneb tervetest taimedest või taimeosadest (mõlemad edaspidi „sordi koostisosad“), kui sellistest osadest on võimalik toota terveid taimi.“

- 7 Sama määruse artiklis 13 „Ühenduse kaitse alla võetud sordi omaniku õigused ja piirangud“ on sätestatud:

„1. Ühenduse sordikaitse annab ühenduse kaitse alla võetud sordi omanikule või omanikele (edaspidi „omanik“) õiguse sooritada lõikes 2 sätestatud toiminguid.

2. Ilma et see piiraks artiklite 15 ja 16 sätete kohaldamist, eeldavad järgmised toimingud kaitstud sordi koostisosade või koristatud materjali (edaspidi „materjal“) puhul omaniku luba:

- a) tootmine või paljundamine;
- b) paljundamiseks ettevalmistamine,
- c) müügiks pakkumine;
- d) müümine või muu turustamine,
- e) eksport ühendusest;

- f) import ühendusse;
- g) valduses hoidmine mõnel punktides a–f nimetatud eesmärgil.

Omanik võib seada loale tingimusi ja piiranguid.

3. Lõike 2 sätteid kohaldatakse koristatud materjali suhtes üksnes juhul, kui selle saamiseks on kaitstud sordi koostisosi kasutatud ilma loata ning kui omanikul ei ole olnud piisavat võimalust kasutada nimetatud sordi koostisosadega seotud õigust.

[...]“.

- 8 Määruse artiklis 16 „Ühenduse sordikaitse lõppemine“ on sätestatud:

„Ühenduse sordikaitse ei laiene toimingutele, mis on seotud kaitstud sordi või artikli 13 lõike 5 sätetega hõlmatud sordi mis tahes materjaliga, mis on loovutatud omaniku poolt või tema nõusolekul teistele mis tahes ühenduse osas, või nimetatud materjalist tuletatud mis tahes materjaliga, välja arvatud juhul, kui sellised toimingud:

- a) hõlmavad kõnealuse sordi hilisemat paljundamist, välja arvatud juhul, kui sellist paljundamist on kavatsatud juba materjali loovutamise ajal,
või
- b) hõlmavad sordi koostisosade ekspordi kolmandasse riiki, mis ei kaitse selle taimeperekonna või -liigi sorte, kuhu asjaomane sort kuulub, välja arvatud juhul, kui eksporditav materjal on ette nähtud lõpptarbimiseks.“

- 9 Määruse nr 2100/94 artiklis 94 „Õigusrikkumine“ on nähtud ette:

„1. Omanik võib esitada nõude õigusrikkumise lõpetamise või mõistliku hüvituse maksmise või mõlema kohta igäühe suhtes, kes:

- a) sooritab ühenduse kaitse alla võetud sordi puhul ühe artikli 13 lõikes 2 sätestatud toimingut, omamata selleks õigust,
või
- b) ei kasuta artikli 17 lõikes 1 nimetatud sordinime nõuetekohaselt või jätab edastamata artikli 17 lõikes 2 nimetatud asjakohase teabe
või
- c) kasutab vastuolus artikli 18 lõikega 3 ühenduse kaitse alla võetud sordi sordinime või sellega eksitavalt sarnast nime.

2. Igäüks, kes tegutseb tahtlikult või ettevaatamatult, peab lisaks hüvitama omanikule kõnealusest toimingust tuleneva mis tahes täiendava kahju. Kerge ettevaatamatuse korral võib selliseid nõudeid vastavalt ettevaatamatuse astmele vähendada, kuid ometi mitte sedavõrd, et nõue on väiksem kui õigusrikkumise sooritanud isiku poolt sellest saadud kasu.“

10 Määruse artikkel 95 on sõnastatud järgmiselt:

„Omanik võib nõuda mõistlikku hüvitust igalt isikult, kes ühenduse sordikaitse taotluse avaldamise ja sordikaitse alla võtmise vahelisel ajal sooritas toimingut, mis nimetatud ajavahemiku järel oleks keelatud.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 11 Nadorcott Protection SARLi 22. augustil 1995 Ühenduse Sordiametile (CPVO) esitatud taotluse alusel võeti 4. oktoobril 2004 mandariinipuusort „Nadorcott“ ühenduse sordikaitse alla. Nimetatud otsuse peale esitati kaebus, millel oli kaitse alla võtmist peatav mõju, ning kaebus jäeti rahuldamata 8. novembri 2005. aasta otsusega, mis avaldati CPVO ametlikus väljaandes 15. veebruaril 2006.
- 12 A. J. Martínez Sanchís ostis 22. augustist 1995 kuni 15. veebruarini 2006 teatavast üldsusele avatud puukoolist sordi „Nadorcott“ istikud, millest osa istutati 2005. aasta kevadel ning teine osa 2006. aasta kevadel. Pärast 15. veebruari 2006 vahetas ta mõned selle sordi istikud välja, kusjuures uued istikud ostis ta samas puukoolist, nagu nähtub eelotsusetaotlusest.
- 13 CVVP, kes oli volitatud esitama sordiga „Nadorcott“ seotud õiguste rikkumise hagi, kaebas A. J. Martínez Sanchíse kohtusse, sest viimane oli rikkunud kõnealuse ühenduse sordikaitse alla võetud sordi omaniku õigusi. CVVP esitas esiteks hagi „ajutise kaitse“ alusel seoses toimingutega, mille A. J. Martínez Sanchís oli sooritanud enne vastava kaitse alla võtmist, see tähendab enne 15. veebruari 2006, ja teiseks hagi õigusrikkumise peale seoses pärast seda kuupäeva tehtud toimingutega. CVVP nõudis lisaks kõigi nimetatud toimingute lõpetamist, sealhulgas asjaomase sordi puudest saadud viljade turustamise lõpetamist ning selle kahju hüvitamist, mis oli tema väitel tekkinud A. J. Martínez Sanchíse sooritatud toimingute tõttu nii ajutise kaitse ajal kui ka pärast seda.
- 14 Esimese astme kohus jättis õigusrikkumise peale esitatud hagi rahuldamata põhjendusel, et nõuded olid määruse nr 2100/94 artikli 96 alusel aegunud.
- 15 Audiencia Provincial (provintsi kohus, Hispaania), kellele esitati selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebus, otsustas, et nõue ei ole aegunud, kuid jättis selle põhjendamatus tõttu rahuldamata. Nimetatud kohus tuvastas esiteks, et A. J. Martínez Sanchís oli ostnud sordi „Nadorcott“ istikud üldsusele avatud puukoolist heas usus, ja teiseks, et nende omandamine leidis aset enne sordi ühenduse sordikaitse alla võtmise kuupäeva, milleks oli 15. veebruar 2006. Neil asjaoludel otsustas nimetatud kohus, et CVVP nõuded ei ole põhjendatud.
- 16 CVVP esitas apellatsioonikohtu otsuse peale Tribunal Supremole (Hispaania kõrgeim kohus) kassatsioonkaebuse.
- 17 Nimetatud kohtul on tekkinud küsimus, kas kaitstud sordi koostisosade viljelemist ja selle viljade koristamist tuleb käsitada sordi „koostisosadega“ seotud toiminguna, mis määruse nr 2100/94 artikli 13 lõike 2 punkti a alusel nõuab ühenduse sordikaitse alla võetud sordi omaniku eelnevat luba, kusjuures vastasel juhul kujutab see endast õigusrikkumist, või pigem „koristatud materjaliga“ seotud toimingut, mille suhtes selle kohtu seisukoha põhjal on eelneva loa nõue kohaldatav üksnes kõnealuse määruse artikli 13 lõikes 3 sätestatud tingimustel.
- 18 Juhul kui määruse nr 2100/94 artikli 13 lõige 3 on tema menetluses olevas kohtuasjas kohaldatav, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus veel selgitada, kas selle sätte tähenduses võib tingimus, mis puudutab „kaitstud sordi koostisosade kasutamist ilma loata“, olla täidetud, kui asjaomasel sordil, mille taimed on omandatud sordikaitse taotluse avaldamise ja tegeliku kaitse alla võtmise vahelisel ajal, on vastavalt selle määruse artiklile 95 üksnes „ajutine kaitse“.

- 19 Neil asjaoludel otsustas Tribunal Supremo (Hispaania kõrgeim kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas juhul, kui põllumajandusettevõtja on sordi istikud ostnud puukoolist (kolmandale isikule kuuluv ettevõtte) ja need istutanud enne seda, kui selle sordi kaitse jõustus, on selleks, et selle põllumajandusettevõtja hilisemale tegevusele, mis seisneb puudelt hiljem saagi koristamises, kehtiks määruse nr 2100/94 artikli 13 lõikes 2 sätestatud *ius prohibendi*, vaja, et oleksid täidetud selle artikli lõikes 3 ette nähtud nõuded, kuna tegemist on „koristatud materjaliga“? Või kas tuleb asuda seisukohale, et saagi koristamine kujutab endast sordi tootmist või paljundamist, mille tulemusel saadakse „koristatud materjal“ ja mille keelamiseks sordi omaniku poolt ei ole nõutav, et lõikes 3 sätestatud nõuded oleksid täidetud?
2. Kas [määruse nr 2100/94] artikli 13 lõikega 3 on kooskõlas tõlgendus, mille kohaselt astmelise kaitse süsteem puudutab igasugust sama artikli lõikes 2 osutatud tegevust seoses „koristatud materjaliga“, ka saagi koristamist ennast, või ainult selle koristatud materjali tootmisest hilisemat tegevust, nagu võiks olla selle materjali valduses hoidmine ja turustamine?
3. Kas määruse [nr 2100/94] artikli 13 lõikes 3 ette nähtud astmelise kaitse süsteemi laiendamisel „koristatud materjalile“ on selleks, et esimene nõue oleks täidetud, vaja, et istikud on ostetud pärast seda, kui omanik on saanud ühenduse sordikaitse, või oleks piisav, kui tal oli sel ajal olemas ajutine kaitse, kuna need osteti taotluse avaldamise ja sordikaitse jõustumise vahelisel ajal?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene ja teine küsimus

- 20 Sissejuhatuseks tuleb märkida, et kuigi CVVP väitis eelotsusetaotluse esitanud kohtus, et A. J. Martínez Sanchís on istutanud, pookinud ja kaubanduslikult kasutanud põhikohtuasjas kõne all olevat taimesorti, mainib nimetatud kohus põhikohtuasja asjaolude kokkuvõttes üksnes seda, et ta on istutanud taimi, mille ta oli teatavast puukoolist omandanud. Seega näib, et ta ei viinud kaitstud sordi koostisosade paljundamist ise läbi, seda peab aga kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus. Lisaks tuleb märkida – nagu nähtub ka Euroopa Kohtule esitatud kirjalikest seisukohtadest –, et põhikohtuasjas käsitletava sordi „Nadorcott“ mandariinipuudelt koristatud vilju ei saa kasutada selle sordi taimede paljundusmaterjalina.
- 21 Neil asjaoludel tuleb esimest ja teist küsimust, mida tuleb analüüsida koos, mõista nii, et eelotsusetaotluse esitanud kohus palub sisuliselt selgitada, kas määruse nr 2100/94 artikli 13 lõike 2 punkti a ja lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et kaitstud sordi viljelemine ja selle selliste viljade koristamine, mida ei saa paljundusmaterjalina kasutada, nõuab kõnealuse taimesordi omaniku luba, kui nimetatud artikli lõikes 3 ette nähtud tingimused on täidetud.
- 22 Sellega seoses tuleb meenutada, et vastavalt määruse nr 2100/94 artikli 13 lõike 2 punktile a on kaitstud taimesordi „koostisosade“ või „koristatud materjali“ „tootmise või paljundamise“ toiminguteks nõutav sordi omaniku luba.
- 23 Kuigi nimetatud sättes on viidatud nii kaitstud sordi koostisosadele kui ka koristatud materjalile, mida selles on koos nimetatud „materjaliks“, on nende kahe kategooria jaoks ette nähtud kaitse siiski erinev. Nimelt on määruse artikli 13 lõikes 3 täpsustatud, et mis puutub selle artikli lõikega 2 hõlmatud toimingutesse seoses koristatud materjaliga, siis on selline luba nõutav üksnes juhul, kui selle saamiseks on kaitstud sordi koostisosi kasutatud ilma loata ning tingimusel, et omanikul ei ole olnud piisavat võimalust kasutada nimetatud sordi koostisosadega seotud õigust. Järelikult on koristatud

materjaliga seotud toiminguteks ühenduse taimesordi kaitse omaniku luba nimetatud määruse artikli 13 lõike 2 punkti a alusel nõutav üksnes juhul, kui selle artikli lõikes 3 ette nähtud tingimused on täidetud.

- 24 Seega tuleb asuda seisukohale, et määruse nr 2100/94 artikli 13 lõike 2 punktis a on taimesordi koostisosade tootmise või paljundamise suhtes nähtud ette „esmane“ kaitse. Koristatud materjali suhtes kohaldatakse aga „teisest“ kaitset, mida on küll samuti mainitud selles sättes, kuid mida on märgatavalt piiratud sama artikli lõikes 3 ette nähtud täiendavate tingimustega (vt selle kohta 20. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus Greenstar-Kanzi Europe, C-140/10, EU:C:2011:677, punkt 26).
- 25 Seega tuleb selle kindlakstegemiseks, kas ja millistel tingimustel on määruse nr 2100/94 artikli 13 lõike 2 punkt a kohaldatav kaitstud taimesordi viljelemise ja paljundusmaterjalina mittekasutatavate viljade koristamise toimingute suhtes, kontrollida, kas selle tegevusega toodetakse või paljundatakse kaitstud taimesordi koostisosi või koristatud materjali.
- 26 Sellega seoses tuleb märkida, et kõnealuses sättes kasutatud sõnade „tootmine“ ja „paljundamine“ tavatähendust arvestades tuleb seda sätet kohaldada toimingutele, mille käigus luuakse taimesordi uusi koostisosi või koristusmaterjali.
- 27 Lisaks tuleb meenutada, et määruse nr 2100/94 artikli 5 lõike 3 kohaselt hõlmab mõiste „sordi koostisosad“ terveid taimi või taimeosi, kui nendest on võimalik toota terveid taimi.
- 28 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 20, ei saa põhikohtuasjas käsitletavalt taimesordilt koristatud vilju kasutada selle sordi taimede paljundusmaterjalina.
- 29 Järelikult ei saa niisuguse kaitstud sordi viljelemist ning selle sordi viljade koristamist kvalifitseerida „tootmis- või paljundamistoiminguks“ määruse nr 2100/94 artikli 13 lõike 2 punkti a tähenduses, vaid koristatud materjali tootmiseks, mis vastavalt selle sätte tõlgendusele koostisosi sama määruse artikli 13 lõikega 3 nõuab ühenduse sordikaitse alla võetud sordi omaniku luba üksnes juhul, kui koristatud materjali saamiseks on kaitstud sordi koostisosi kasutatud ilma loata, välja arvatud juhul, kui omanik oli mõistlikult saanud oma õigust seoses nimetatud koostisosadega kasutada.
- 30 Seda, et paljundusvõime omab tähtsust määruse artikli 13 lõike 2 punkti a kohaldatavusele tootmis- või paljundamistoimingute suhtes – välja arvatud juhul, kui selle artikli lõikes 3 sätestatud tingimused on koristatud materjali osas täidetud – kinnitab artikli 13 kontekst.
- 31 Eelkõige nähtub määruse nr 2100/94 artikli 16 sätetest, mis käsitlevad ühenduse sordikaitse lõppemist, et see kaitse hõlmab toiminguid seoses kaitstud sordi materjaliga, mis on loovutatud omaniku poolt või tema nõusolekul teistele, üksnes niivõrd kui nende toimingute tulemusel hiljem kõnealust sorti ilma omaniku nõusolekuta paljundatakse.
- 32 Mis puutub määruse nr 2100/94 eesmärkidesse, siis nähtub eelkõige selle määruse viiendast, neljateistkümnendast ja kahekümnendast põhjendusest, et kuigi liidu kehtestatud kava eesmärk on anda uute sortide aretajatele kaitse, et avalikes huvides edendada uute sortide aretamist ja arendamist, ei tohi see kaitse minna kaugemale sellest, mis on sellise tegevuse edendamiseks hädavajalik, sest vastasel juhul seatakse ohtu selliste avalike huvide kaitse nagu põllumajandusliku tootmise kaitse, vajadus tarnida turule kindlaksmääratud tunnustega materjali, või vajadus jätkata üha paremate sortide aretamise soodustamist. Eelkõige on nimetatud määruse seitsmeteistkümnendas ja kaheksateistkümnendas põhjenduses märgitud, et põllumajanduslik tootmine on avalik huvi, mis õigustab ühenduse sordikaitsest tulenevate õiguste kasutamise suhtes piirangute kehtestamist. Selle eesmärgi täitmiseks on määruse nr 2100/94 artikli 13 lõikes 3 sätestatud, et selle artikli lõikega 2 ühenduse sordikaitse alla võetud sordi omanikule tagatud kaitset kohaldatakse vaid teatavatel tingimustel „koristatud materjali“ suhtes.

- 33 Seevastu on nimetatud eesmärgiga vastuolus tõlgendus, mille kohaselt puudutab määruse nr 2100/94 artikli 13 lõige 2 samuti – olenemata selle artikli lõikes 3 ette nähtud tingimustest – ka tegevust, mis seisneb kaitstud sordi viljade koristamises, ilma et neid vilju saaks selle sordi paljundamiseks kasutada, kuna selle tagajärjel kaotaks kõnealuse artikli lõige 3 tarvilikkuse ja seaks kahtluse alla määruse artikli 13 lõigetes 2 ja 3 ette nähtud astmelise kaitse süsteemi.
- 34 Lisaks võib põllumajandusliku tootmise kaitsega seotud avalikku huvi, mis on välja toodud määruse nr 2100/94 seitsmeteistkümnendas ja kaheksateistkümnendas põhjenduses kahjustada see, kui ühenduse sordikatise alla võetud sordi omaniku õigused, mis tulenevad määruse nr 2100/94 artikli 13 lõike 2 punktist a, laienevad selle artikli lõikes 3 ette nähtud tingimustest sõltumata kaitstud sordi koristusel saadud toodetele, mida ei saa paljundamise eesmärgil kasutada.
- 35 Tõlgendust, mille kohaselt hõlmab selle määruse artikli 13 lõike 2 punktis a ette nähtud „esmane“ kaitse – välja arvatud juhul, kui selle artikli lõike 3 tingimused on koristatud materjali osas täidetud – üksnes selliseid koostisosi nagu paljundusmaterjal, toetab UPOV konventsiooni artikli 14 lõike 1 punkt a, mida tuleb vastavalt määruse kahekümne üheksandale põhjendusele nimetatud määruse tõlgendamisel arvesse võtta.
- 36 Nimetatud konventsiooni artikli 14 lõike 1 punkti a kohaselt on aretaja luba vaja „kaitsealuse sordi paljundusmaterjaliga tehtavateks“ „tootmise“ või „paljundamise“ toiminguteks.
- 37 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 32–35 märkis, nähtub UPOV konventsiooni artikli 14 lõike 1 punkti a ettevalmistavatest materjalidest, et paljundusmaterjali kasutamine saagi tootmiseks välistati sõnaselgelt selle sätte kohaldamisalast, milles on kehtestatud esmase kaitse kohaldamise tingimused, nagu see vastab määruse nr 2100/94 artikli 13 lõikele 2.
- 38 Seega ei või aretaja UPOV konventsiooni artikli 14 lõike 1 punkti a kohaselt keelata taimesordi koostisosade kasutamist ainult põllumajandusliku saagikoristuse eesmärgil, vaid üksnes toimingud, millega kaitstud sorti toodetakse või paljundatakse.
- 39 Kõiki neid kaalutlusi arvestades tuleb esimesele ja teisele küsimusele vastata, et määruse nr 2100/94 artikli 13 lõike 2 punkti a ja lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et kaitstud sordi viljelemine ja selle selliste viljade koristamine, mida ei saa paljundusmaterjalina kasutada, nõuab kõnealuse ühenduse taimesordi omaniku luba, kui nimetatud artikli 13 lõikes 3 ette nähtud tingimused on täidetud.

Kolmas küsimus

- 40 Oma kolmanda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse nr 2100/94 artikli 13 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et taimesordi viljad, mida ei saa kasutada paljundusmaterjalina, tuleb käsitada nii, et need on selle sätte tähenduses saadud taimesordi „koostisosade ilma loata kasutamisel“ selle sätte tähenduses, kui neid sordi koostisosi on paljundanud ja müünud teatavale põllumajandusettevõtjale teatav puukool taimesordi ühenduse sordikaitse taotluse avaldamise ja selle kaitse alla võtmise vahelisel ajal.
- 41 Siinkohal olgu esiteks märgitud, et pärast taimesordi ühenduse kaitse alla võtmist on selliste toimingute tegemine, mis on sätestatud määruse nr 2100/94 artikli 13 lõikes 2, kaitstud taimesordi puhul, „ilma loata kasutamine“ määruse nr 2100/94 artikli 13 lõike 3 tähenduses. Nii võib omanik asjaomase määruse artikli 94 lõike 1 punkti a alusel esitada nõude õigusrikkumise lõpetamise või mõistliku hüvituse maksmise või mõlemad nõuded igauhe suhtes, kes neil tingimustel sooritab nimetatud toimingut.

- 42 Teiseks võib enne nimetatud kaitse alla võtmist sordi omanik määruse nr 2100/94 artikli 95 alusel nõuda mõistlikku hüvitust igalt isikult, kes ühenduse sordikaitse taotluse avaldamise ja sordikaitse alla võtmise vahelisel ajal sooritas toiminguid, mis nimetatud ajavahemiku järel oleks keelatud.
- 43 Tuleb asuda seisukohale, et kuna asjaomase määruse artikkel 95 üksnes käsitleb ühenduse sordikaitse alla võetud sordi omanikuvõimalust nõuda mõistlikku hüvitist, siis ei ole selle artikliga talle antud muid õigusi nagu eelkõige asjaomase taimesordi koostisosade kasutamise lubamise või keelamise õigust ajal, mida artikkel 95 hõlmab. Need kaitse-eeskirjad erinevad seega eelneva loa nõude eeskirjadest, mis on kohaldatavad, kui määruse nr 2100/94 artikli 13 lõikes 2 käsitletud toimingud on sooritatud pärast ühenduse kaitse alla võtmist.
- 44 Sellest nähtub, et määruse nr 2100/94 artiklis 95 ette nähtud kaitseajal ei saa ühenduse sordikaitse alla võetud sordi omanik keelata selle määruse artikli 13 lõikes 2 nimetatud toiminguid sooritamist põhjusel, et ta ei ole selleks nõusolekut andnud, mistõttu selle sooritamine ei ole „loata kasutamine“ nimetatud määruse artikli 13 lõike 3 tähenduses.
- 45 Käesoleval juhul tuleneb eeltoodust, et kuna põhikohtuasjas kõne all oleva kaitstud taimesordi istikute paljundamine ja müük A. J. Martínez Sanchísele toimus määruse nr 2100/94 artiklis 95 osutatud ajal, siis ei saa neid toiminguid pidada ilma loata kasutamiseks.
- 46 Nimetatud taimedest saadud vilju ei saa seega käsitada nii, et nende saamiseks on kaitstud sordi koostisosi selle määruse artikli 13 lõike 3 tähenduses kasutatud ilma loata, isegi kui need on koristatud pärast ühenduse sordikaitse alla võtmist. Nagu esimesele ja teisele küsimusele antud vastusest nähtub, ei ole taimesordi koostisosade viljelemine ja selle selliste viljade koristus, mida ei saa kasutada paljundusmaterjalina, määruse nr 2100/94 artikli 13 lõike 2 punkti a tähenduses koostisosade tootmise või paljundamise toiming.
- 47 Mis puutub kaitstud taimesordi istikutesse, mida teatav puukool paljundab ja müüb A.J. Martínez Sanchísele pärast ühenduse sordikaitse andmist, siis tuleb märkida, et nii taimede paljundamine kui ka nende müük võib endast kujutada sellist ilma loata kasutamist, kuna vastavalt määruse nr 2100/94 artikli 13 lõike 2 punktidele c ja d kehtib kaitstud sordi viljade müügiks pakkumise, müügi või mis tahes muu turustamise suhtes tingimus, et ühenduse sordikaitse alla võetud sordi omanik on andnud selleks loa.
- 48 Neil asjaoludel võib eelmises punktis nimetatud kaitstud taimesordi taimede vilju, mille on koristanud A. J. Martínez Sanchís, käsitada nii, et nende saamiseks on kaitstud sordi koostisosi määruse nr 2100/94 artikli 13 lõike 3 tähenduses kasutatud ilma loata.
- 49 Siiski on viimati nimetatud sätte kohaldamisel veel vaja, et sellel omanikul ei ole olnud piisavat võimalust kasutada seda põhikohtuasjas käsitletava taimesordiga seotud õigust puukooli suhtes, kes viis koostisosade paljundamist ja müüki läbi.
- 50 Kuna eelotsusetaotluses ei ole esitatud konkreetset teavet seoses määruse nr 2100/94 artikli 13 lõikes 3 viimasena nimetatud tingimusega, siis tuleb sellega seotud kontroll igal juhul läbi viia eelotsusetaotluse esitanud kohtul.
- 51 Eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb kolmandale küsimusele vastata, et määruse nr 2100/94 artikli 13 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et taimesordi vilju, mida ei saa kasutada paljundusmaterjalina, ei saa käsitada nii, et need on selle sätte tähenduses saadud taimesordi „koostisosade ilma loata kasutamisel“, kui neid sordi koostisosi on paljundanud ja müünud põllumajandusettevõtjale teatav puukool taimesordi ühenduse sordikaitse taotluse avaldamise ja selle kaitse alla võtmise vahelisel ajal. Kui pärast sellise kaitse alla võtmist on nimetatud koostisosi paljundatud ja müüdud ilma selle kaitse

alla võetud sordi omaniku nõusolekuta, võib sordiomanik tugineda õigusele, mis on talle ette nähtud asjaomase määruse artikli 13 lõike 2 punktis a ja lõikes 3 seoses nimetatud viljadega, välja arvatud juhul, kui tal on olnud piisavat võimalust nimetatud sordi koostisosadega seotud õigust kasutada.

Kohtukulud

- 52 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (seitsmes koda) otsustab:

1. Nõukogu 27. juuli 1994. aasta määruse (EÜ) nr 2100/94 ühenduse sordikaitse kohta artikli 13 lõike 2 punkti a ja lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et kaitstud sordi viljelemine ja selle selliste viljade koristamine, mida ei saa paljundusmaterjalina kasutada, nõuab kõnealuse ühenduse taimesordi omaniku luba, kui nimetatud artikli 13 lõikes 3 ette nähtud tingimused on täidetud.
2. Määruse nr 2100/94 artikli 13 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et taimesordi vilju, mida ei saa kasutada paljundusmaterjalina, ei saa käsitada nii, et need on selle sätte tähenduses saadud taimesordi „koostisosade ilma loata kasutamisel“, kui neid sordi koostisosi on paljundanud ja müünud põllumajandusettevõtjale teatav puukool taimesordi ühenduse sordikaitse taotluse avaldamise ja selle kaitse alla võtmise vahelisel ajal. Kui pärast sellise kaitse alla võtmist on nimetatud koostisosi paljundatud ja müüdnud ilma selle kaitse alla võetud sordi omaniku nõusolekuta, võib sordiomanik tugineda õigusele, mis on talle ette nähtud asjaomase määruse artikli 13 lõike 2 punktis a ja lõikes 3 seoses nimetatud viljadega, välja arvatud juhul, kui tal on olnud piisavat võimalust nimetatud sordi koostisosadega seotud õigust kasutada.

Allkirjad